

Antwoorden op Kamervragen over het principeakkoord vernieuwing pensioenstelsel

Minister Koolmees beantwoordt een groot aantal vragen van de fracties SP en 50PLUS naar aanleiding van het principeakkoord over de vernieuwing van het pensioenstelsel.

Het voert te ver om alle vragen en antwoorden in detail te behandelen, het onderstaande betreft een samenvatting van de gestelde vragen en antwoorden.

De leden van de SP-fractie stellen onder andere de vraag of het principeakkoord uiteindelijk wel doorgaat als er geen overeenstemming zou komen over de uitwerking. Koolmees wijst erop dat kabinet, werkgevers- en werknemersorganisaties zich gezamenlijk hebben geëngageerd aan de uitwerking. De uitwerking wordt in een stuurgroep aangestuurd die bestaat uit vertegenwoordigers van kabinet en sociale partners. Ook de pensioenuitvoerders, toezichhouders en onafhankelijke externe deskundigen zullen daarbij worden betrokken. Gedurende de uitwerking bespreekt de stuurgroep de voortgang met een klankbordgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van organisaties van jongeren en ouderen. Koolmees geeft verder aan dat de stuurgroep bezig is met de uitwerking van het pensioenakkoord en dat medio 2020 door middel van een hoofdlijnennotitie informatie wordt verstrekt over de verdere uitwerking.

Wat betreft de op het moment van vragen nog volop dreigende kortingen, antwoordt Koolmees dat hij gebruik zal maken van zijn discretionaire bevoegdheid uit artikel 142 van de Pensioenwet. Pensioenfondsen krijgen dan meer tijd om hun financiële positie te herstellen om zodoende kortingen te voorkomen of te verzachten. Koolmees zegt het belangrijk te vinden om de problemen op de korte termijn die samenhangen met de slechte financiële positie in het licht te zien van het langetermijnperspectief, te weten de transitie naar een nieuw pensioenstelsel. Koolmees wil geen ingrijpende maatregelen in korte tijd nemen of maatregelen voor een te lange periode laten duren. Daarom zal de ministeriële regeling voor een beperkte duur gelden.

De leden van de SP-fractie zeggen te constateren dat de top van de pensioenfondsen rijkelijk worden beloond en vragen maatregelen om de topinkomens bij pensioenfondsen aan banden te leggen. Minister Koolmees antwoordt dat de regering niet voornemens is hiertoe over te gaan. Dit omdat pensioenfondsen reeds gehouden zijn een beheerst beloningsbeleid te voeren.

In antwoord op vragen van de 50PLUS-fractie geeft Koolmees aan de hand van gegevens van DNB inzicht in de kasstroom van de pensioensector (in 2018 33,3 miljard aan premies en 30,6 miljard aan uitkeringen) en de rendementen (-1% in 2018 en 11% t/m Q2 2019).

Verder vraagt de 50PLUS-fractie naar de veronderstellingen waaruit zou blijken dat het pensioen koopkrachtiger wordt onder het nieuwe contract. Koolmees geeft aan dat in het nieuwe contract niet langer een indexatiedrempel geldt van 10 procent, zodat dit overrendement bij dekkingsgraden boven ongeveer 100 procent direct kan worden aangewend voor indexatie en niet langer wordt vastgehouden in buffers.

Veel vragen van de 50PLUS-fractie zien op een volgens deze fractie bestaande claim ter hoogte van 60 miljard die een gevolg zou zijn van de afschaffing van de doorsneesystematiek. Koolmees gaat niet in op het genoemde bedrag. Wel antwoordt hij dat een evenwichtige overstap vergt dat het nadeel voor bestaande deelnemers adequaat wordt gecompenseerd, waarvoor het pensioenakkoord verschillende bronnen noemt. Eén van die bronnen is dat sociale partners op decentraal niveau kunnen besluiten om opgebouwde buffers gericht in te zetten. Het kabinet zal dit wettelijk mogelijk maken. Volgens Koolmees zou uit doorrekeningen van het CPB blijken dat ook indien een deel van de buffer geleidelijk wordt ingezet voor compensatie, door de overstap naar het nieuwe contract het indexatieperspectief van ouderen dichterbij zou komen. In de hoofdlijnennotitie zal ook aandacht worden geschonken aan de compensatiemogelijkheden en de kaders die het kabinet hiervoor mogelijk wil maken. Hoe de voorwaarden vervolgens per individueel pensioenfonds worden ingevuld, is volgens Koolmees aan de sociale partners in de desbetreffende sector, dan wel de partijen die de pensioenovereenkomst sluiten.

De 50PLUS-fractie heeft ook veel vragen over indexatie (toeslagen) en het nieuwe contract. Koolmees antwoordt dat de ruimte voor indexatie afhangt van de hoogte van de dekkingsgraad, die sterk verschilt per pensioenfonds. Wanneer sprake is van een dekkingsgraad boven 100%, kan in het nieuwe contract op basis van behaald overrendement sneller worden geïndexeerd dan in het huidige contract. Daar staat tegenover dat bij een dekkingsgraad die minder is dan 100%, pensioenen sneller verlaagd zullen worden.

Op vragen over invaren antwoordt Koolmees dat in de uitwerking van het pensioenakkoord uitgebreid aandacht zal zijn voor het omzetten van bestaande pensioenaanspraken en pensioenrechten. De regering zal daarbij indien nodig onafhankelijke juridische expertise inwinnen over de vraag of aanpassing van de wetgeving leidt tot een inbreuk op het eigendomsrecht. Koolmees benadrukt dat sociale partners een tweetal afzonderlijke besluiten moeten nemen. Het eerste besluit betreft de het overeenkomen van een nieuw pensioencontract voor de toekomstige pensioenopbouw. Vervolgens kunnen sociale partners besluiten om de reeds opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten over te dragen naar het nieuwe pensioencontract.

De 50PLUS-fractie stelt ook vragen bij *lifecycle* beleggen. Dat zou volgens deze fractie voor ouderen bevoogdend werken en ertoe leiden tot weliswaar stabiele maar lagere uitkeringen. Minister Koolmees gaat hier niet in mee. Het is volgens de minister aan de pensioenuitvoerder om in overeenstemming met de risicohouding van de deelnemers te bepalen welk beleggingsbeleid passend is en in welke mate het beleggingsrisico voor ouderen wordt afgebouwd. Koolmees ziet geen aanleiding om maatwerk in het beleggingsbeleid, zoals dat in het Pensioenakkoord tussen kabinet en sociale partners is afgesproken, te heroverwegen.

De 50PLUS-fractie wil ook graag weten waarom er bij opwaartse aanpassing van de tekenrente tekorten kunnen ontstaan, iets dat in een debat van juni door de regering zou zijn gesteld. Koolmees legt uit dat de rekenrente de actuele contante waarde bepaalt van de pensioenverplichtingen. Het vermogen aan verandert hierdoor niet. Een verhoging van de rekenrente leidt tot een hogere dekkingsgraad waardoor meer wordt uitgekeerd. Dit brengt in de toekomst een hoger risico op tekorten met zich, omdat ieder rendement boven de risicovrije rente alleen te behalen is door meer risico te nemen en risico kan ook leiden tot verliezen.

NB

De vragen van de fracties SP en 50PLUS, en de antwoorden van Koolmees, zijn vooral een uitwisseling de bekende standpunten van beide kanten van het pensioendebat, en dan met name over de rekenrente. Opmerkelijk is verder dat wat betreft het vraagstuk van invaren, de regering een vooral faciliterende houding zal innemen (decentraal invaren heet dat in pensioenjargon). Een zelfde houding als indertijd bij de mogelijke overgang naar een reëel stelsel. Men kan zich afvragen of dat voldoende is om van invaren een succes te maken.

(Brief minister Koolmees 12 december 2019 (referentie 2019-0000179044) in antwoord op Kamervragen van de SP-fractie en de 50PLUS-fractie d.d. 25 september 2019)

Mr. M.W. Minnaard